

Natura 2000-handleplan 2022–2027
Klithederne mellem Stenbjerg og Lodbjerg
Natura 2000-område nr. N43
Habitatområde H184
Fuglebeskyttelsesområde F119

Titel: Natura 2000-handleplan for N43 Klitheder mellem Stenbjerg og Lodbjerg
Udgiver: Thisted Kommune
År: 2024
Forsidefoto: Klithede. Foto; Thisted Kommune
Baggrundskort: © Styrelsen fra Dataforsyning og infrastruktur

Må citeres med kildeangivelse.

THISTED KOMMUNE

Indhold

1. Resumé	4
2. Baggrund	5
2.1 Den lovgivningsmæssige ramme	5
2.2 Miljøvurdering af handleplanerne	6
3. Gennemførelse af Natura 2000-handleplan for sidste planperiode.....	7
3.1 Redegørelse for gennemførelse af sidste Natura 2000-handleplan.....	7
3.2 Foreløbig vurdering af gennemførelse af sidste Natura 2000-handleplan.....	8
4. Behov for indsatser	9
5. Indsatser fordelt på aktør.....	11
6. Prioritering af den forventede indsats.....	12
7. Forventede initiativer og plan for interessentinddragelse.....	13
Bilag 1: Resumé af offentlige lodsejeres planer for forvaltningsindsatser.....	14
Bilag 2: Kortbilag.....	15
Bilag 3: Kortlagt lysåben habitatnatur i N28 - fordelt mellem handleplanmyndighederne	16

1. Resumé

Handleplanen for N43 Klitheder mellem Stenbjerg og Lodbjerg beskriver den indsats, der skal igangsættes i Natura 2000-området inden udgangen af 2027. Natura 2000-området består af Fuglebeskyttelsesområde F119 og habitatområde H184.

Det overordnede mål for området er beskrevet i afsnit 3.1 i Natura 2000-planen og de konkrete mål i afsnit 3.2. Generelt gælder for dette område, at den samlede forekomst af naturtyper, arter og fugles levesteder i Natura 2000-området, uanset om de er kortlagt, skal være stabil eller i fremgang, såfremt de naturgivne forhold giver mulighed for det.

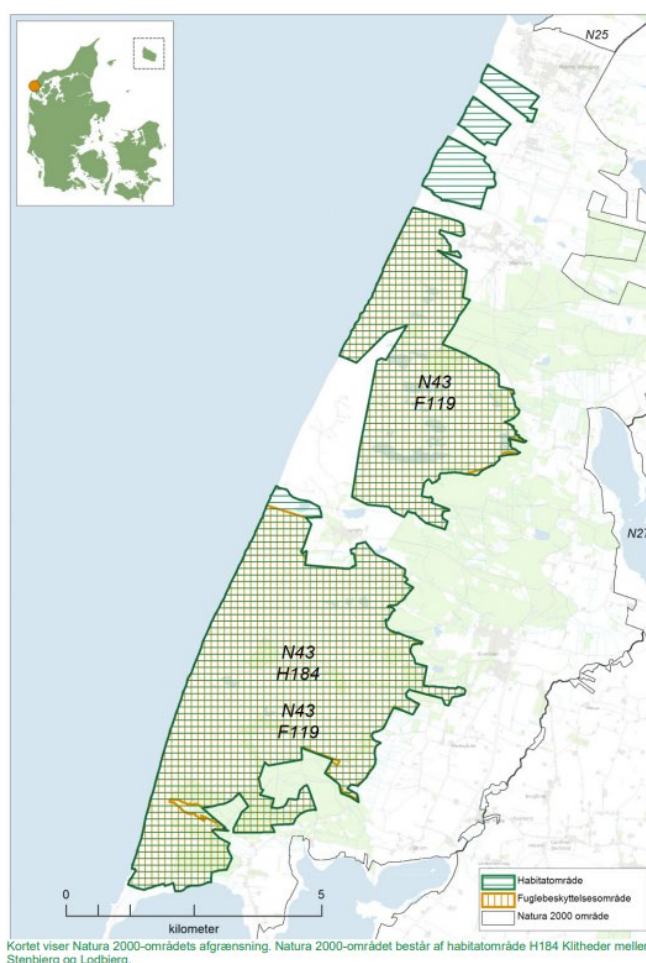
Målsætningerne konkretiseres i Natura 2000-planens afsnit 4.1 og 4.2 i form af nogle generelle og områdespecifikke retningslinjer for indsatsprogrammet.

Hovedformålet med indsatserne i perioden 2022-27 er:

1. Fokus på mere naturlige processer og naturens robusthed
2. Sikre og forbedre tilstanden af den eksisterende natur og levesteder
3. Bekæmpe invasive arter

Indsatsen i denne planperiode er rettet mod naturforbedrende tiltag, der positivt bidrager til at sikre, vedligeholde og forbedre de lysåbne arealers drift og pleje. Indsatsen mod invasive arter vil blive mere fokuseret og prioriteret på de sårbare naturtyper med en tilgroningsgrad af invasive arter over 10 % af arealet.

Indsatsen udføres både på offentlige og private arealer i området. Projekter på private lodsejeres arealer gennemføres i videst muligt omfang gennem frivillige aftaler. Der findes blandt andet en række understøttende tilskudsordninger, som kan søges gennem Landbrugsstyrelsen og Miljøstyrelsen, samt midler til Life-projekter som medfinansieres af EU.

2. Baggrund

Miljøstyrelsen har udarbejdet Natura 2000-planer for 257 Natura 2000-områder, som indgår i den danske del af det europæiske Natura 2000-netværk. Planerne beskriver målene for det enkelte Natura 2000-område og fastlægger de indsatser, der skal ske inden for planperioden 2022–27. Natura 2000-planerne kan ses på Miljøstyrelsens hjemmeside www.mst.dk.

Ud fra Natura 2000-planerne er der udarbejdet Natura 2000-handleplaner for de enkelte Natura 2000-områder. Handleplanerne skal medvirke til at gennemføre Natura 2000-planerne for de enkelte områder. Denne handleplan er udarbejdet af Thisted Kommune på grundlag af Natura 2000-plan for N43 Klitheder mellem Stenbjerg og Lodbjerg.

Hver kommune er ansvarlig for de dele af handleplanen, der vedrører kommunens geografiske område på land og kommunens kystnære områder. Kommunerne er ansvarlige for, at handleplanerne gennemføres inden udgangen af 2027. Miljøstyrelsen er ansvarlig for at udarbejde en skovhandleplan for de skovbevoksede, fredskovspligtige Natura 2000-arealer. Indenfor Natura 2000-område N43 er der kortlagt ca. 0,7 skovbevokset fredskovspligtig habitatnatur. Arealet er ejet af Naturstyrelsen og forvaltningsindsatserne for området varetages således gennem deres driftsplan for området.

Offentlige lodsejere, som ejer arealer i Natura 2000-området, kan vælge at gennemføre Natura 2000-planen direkte i egne planer for forvaltningsindsatser (eks. drifts- og plejeplaner). Der udarbejdes ikke handleplan for de offentlige lodsejeres arealer, hvor de selv udarbejder planer for forvaltningsindsatser, hvorfor data fra deres arealer ikke indgår i selve handleplanen, men kun fremgår af bilag 1. Naturstyrelsen Thy ønsker selv at udarbejde plan for forvaltningsindsats for egne arealer, og resuméer af disse planer kan ses i bilag 1. Hvis der er behov for at tydeliggøre ansvarsfordelingen mellem aktører (heriblandt offentlige lodsejere med egne planer for forvaltningsindsatser), tydeliggøres dette i kapitel 5.

2.1 Den lovgivningsmæssige ramme

Den lovgivningsmæssige baggrund for handleplanerne findes i:

- miljømålsloven (lovbekendtgørelse nr. 692 af 26. maj 2023)
- naturbeskyttelsesloven (lovbekendtgørelsen nr. 1392 af 4. oktober 2022)
- bekendtgørelse om kommunalbestyrelsernes Natura 2000-handleplaner (bekendtgørelse nr. 944 af 27. juni 2016)

Det er kommunalbestyrelsen, der er ansvarlig for at gennemføre Natura 2000-planen på de privatejede arealer. Offentlige lodsejere er ansvarlige for at gennemføre Natura 2000-planen på deres egne arealer.

Handleplanen skal ifølge lovgivningen indeholde nedenstående:

- En prioritering af myndighedens forventede forvaltningsindsats i planperioden på baggrund af en opgørelse af behovet for konkrete forvaltningstiltag.
- De forventede initiativer, som myndigheden vil tage for at gennemføre Natura 2000-handleplanen, herunder en plan for interessentinddragelse.
- En oversigt over fordelingen af indsatsen mellem kommunale myndigheder, Miljøstyrelsen og offentlige lodsejere.
- En redegørelse for gennemførelsen af handleplanen for den forudgående 6 års periode, der gør det muligt at vurdere, i hvilket omfang Natura 2000-handleplanen er gennemført for den forudgående periode.

Handleplanen skal ikke omfatte offentligt ejede arealer, hvis der for disse arealer er udarbejdet/udarbejdes en plan for forvaltningsindsatsen, der er i overensstemmelse med de fastsatte mål for naturtilstanden i Natura 2000-planen. Der indsættes et resumé af de offentlige planer i handleplanens bilag.

Handleplanen skal være så konkret, at dens gennemførelse kan vurderes. Dog må handleplanen ikke foregribe det præcise indhold af de aftaler eller afgørelser, der træffes i forhold til den enkelte lodsejer i forbindelse med gennemførelsen af handleplanen.

Handleplanen skal i samspil med vandplanlægningen realisere Natura 2000-planen for så vidt angår vandbehov for de naturtyper, som er direkte afhængige af et vandøkosystem. Natura 2000-planens mål om forbedret vandkvalitet i større søer, vandløb, fjorde og kystvande realiseres gennem indsatsen i vandplanlægningen og skal ikke indgå i Natura 2000-handleplanerne.

2.2 Miljøvurdering af handleplanerne

Natura 2000-handleplanerne er en type af planer, som kan være omfattet af krav om miljøvurdering i henhold til Bekendtgørelse af lov om miljøvurdering af planer og programmer og af konkrete projekter (VVM) (lovbekendtgørelse nr. 4 af 3. januar 2023) – herefter refereret til som miljøvurderingsloven.

Ved vurderingen af om en handleplan er omfattet af Miljøvurderingsloven ses på kriterierne i lovens § 8. Erfaringsmæssigt er der en del handleplaner, som ikke vil være omfattet af miljøvurderingsloven. Det afhænger dog i alle tilfælde af det konkrete indhold af handleplanen, og der skal derfor altid foretages en særskilt vurdering for hver plan.

Denne handleplan er blevet vurderet i forhold til, om den er omfattet af miljøvurderingsloven. Det er vurderet, at den ikke er omfattet af miljøvurderingsloven og der dermed ikke skal udarbejdes miljøvurdering af handleplanen.

Der er vurderet på, om handleplanen sætter nye rammer for fremtidige anlægstilladelser, eller om den vurderes at kunne påvirke internationalt udpegede naturbeskyttelsesområder væsentligt jfr. miljøvurderingslovens §8.

Det er myndighedens vurdering, at handleplanen ikke sætter nye rammer for fremtidige anlægstilladelser.

Det er myndighedens vurdering, at handleplanen er undtaget fra habitatdirektivets artikel 6, stk. 3 og dermed fra vurdering efter miljøvurderingsloven, fordi planerne er "direkte forbundet med eller nødvendige for lokalitetens forvaltning" jfr. artikel 6, stk. 3, 1. pkt. Handleplanen anses som direkte forbundet med og nødvendig for Natura 2000-områdets forvaltning.

For samtlige Natura 2000-planer er der foretaget en strategisk miljøvurdering (SMV). Natura 2000-planerne og de tilhørende miljøvurderinger kan findes på Miljøstyrelsens hjemmeside under Natura 2000, tredje generation planer (2022-2027).

Udsigt over klitheden fra Lodbjerg fyr. Foto: Kristian Rønnow Nielsen

3. Gennemførelse af Natura 2000-handleplan for sidste planperiode

3.1 Redegørelse for gennemførelse af sidste Natura 2000-handleplan

Handleplanerne for anden planperiode har været gældende siden udgangen af 2017. Kommunen har i den mellemliggende periode arbejdet for at gennemføre den indsats, der blev beskrevet i Natura 2000-planen for planperioden 2016-2021.

Det er muligt at få et samlet overblik over tilskudskompenserede indsatser i Natura 2000-områderne i "Sammenfatning af Natura 2000-planerne 2022-2027" på Miljøstyrelsens hjemmeside.

Nedenstående tabeller viser en oversigt over de realiserede, påbegyndte og planlagte projekter inden for Natura 2000-området.

Tabel 1: Følgende indsatser er finansieret via kommunernes egne midler eller DUT-midler*.

	Indsats	Kommunalt ejet	Privatejet
Thisted Kommune	Genrydning af uønsket opvækst	-	14,6

* Omfatter ikke offentlige arealer, hvor ejeren gennemfører Natura 2000-planen i egne planer for forvaltningsindsatser. Se resumé af plan for forvaltningsindsatserne i bilag 1.

Tabel 2: Følgende indsatser er finansieret gennem landdistriktsmidler eller anden finansiering og gælder arealer, der ikke er skovbevoksede, fredskovspligtige arealer*.

	Indsats	Kommunalt ejet	Privatejet
Thisted Kommune	Rydning	-	18,7 ha
	Bekæmpelse af invasive arter	-	4,6 ha
	Etablering af naturlig hydrologi	-	5,8 ha
	Pleje af græs og naturarealer		10,1 ha

* Omfatter ikke offentlige arealer, hvor ejeren gennemfører Natura 2000-planen i egne planer for forvaltningsindsatser. Se resumé af plan for forvaltningsindsatserne i bilag 1.

Tabel 3: Opgørelse over indsatser total indenfor Natura 2000-området i planperioden 2016-2021

Indsats	Tilskudsfinansiering på private arealer (ha)	Offentlige arealer (ha)	Total (ha)
Forbedring af hydrologi*	5,8	-	5,8
Indsatser m.h.p. lysåben natur**	48,0	-	48,0
Skovnaturtypebevarende drift og pleje***			
Urørt skov			

¹ Indsatser på private arealer dækker over indsatser, som er tilskudsfinansierede.

² Indsatser på offentlige arealer dækker hovedsageligt over indsatser gennemført via lodsejeres egne midler men kan også være dækket af tilskudsordninger.

* Forbedring af hydrologi dækker over lukning af dræn og grøfter samt ophør med vedligeholdelse af afvanding

** Indsatser for lysåben natur dækker over græsning, hegning og rydning med henblik på lysåben natur. Opgørelsen omfatter udelukkende indsatser gennemført i 2. planperiode og ikke generel indsatsvedligehold, da der ikke har været iværksat indsatser i 1. planperiode.

*** Skovnaturtypebevarende drift og pleje dækker over flere indsatser, heriblandt sikring af naturtyper, træer til naturligt henfald, naturnær skovdrift, rydning af uønsket opvækst, problemarter og invasive arter samt skovgræsning og foryngelse.

Tabel 4: Følgende Life-projekter er iværksat i området

Thisted Kommune	<i>LIFE REDCOHA - LIFE12 NAT/DK/001073 (for perioden - 2013-2019) - Restoration of Danish Coastal Habitats – genskabelse af naturlig hydrologi, etablering af afgræsning, rydning og bekæmpelse af invasive arter.</i>
------------------------	--

3.2 Foreløbig vurdering af gennemførelse af sidste Natura 2000-handleplan

Handleplanen skal ifølge bekendtgørelsen indeholde en redegørelse for gennemførelsen af handleplanen for den forudgående 6 og 12 års periode, der gør det muligt at vurdere, i hvilket omfang Natura 2000-planen for den forudgående periode er realiseret. Vurderingen, af hvorvidt handleplanerne er gennemført i den forudgående periode, er baseret på, om de planlagte indsatser fra sidste handleplan er opfyldt, eller der er udført tilsvarende tiltag.

Områdets Natura 2000-basisanalyse 2022-2027 opsummerer at hovedparten af områdets lysåbne naturtyper er i god tilstand. Der er ved sidste kortlægning kortlagt 467 ha mere lysåben natur end ved forrige kortlægning. Det skyldes at Natura 2000-området er udvidet og at der indenfor udvidelsen er kortlagt nye arealer med habitatnatur. Dog nævnes det i basisanalysen at området generelt er karakteriseret ved manglende drift af de lysåbne arealer, så tilgroning med høje urter og vedplanter og invasive arter kan være en trussel.

Der har ikke været iværksat indsatser i 1. planperiode, der i 2. planperiode er vedligeholdt eller opretholdt.

Der blev i sidste Natura 2000-handleplan sat mål om at rydde 14 ha plantage til fordel for naturtypen klithede. Det kan konstateres ud fra tabel 1 og 2 at der i sidste planperiode blev foretaget en rydning på lidt over 14 ha. Derudover ses det af kortlægningsdata, at området ved sidste kortlægning 2016-2019 er nykortlagt som naturtypen grå/grøn klit.

En særlige opmærksomhed for grå/grøn klit og klitlavning har bestået i en generel naturtypeindsats herunder - udover rydning af plantage/bjergfyr til fordel for grå/grøn klit - generel naturpleje, bekæmpelse af invasive arter samt etablering af naturlig hydrologi.

Derudover blev der sat mål om generelt at arbejde for at sikre en hensigtsmæssig hydrologi, drift og pleje samt sikre egnede levesteder for områdets arter, at bekæmpe invasive arter samt genrydde uønsket opvækst. Det er ikke lykket kommunen at finde opbakning blandt private lodsejere til større hegnings- og plejeprojekter, men der er dog i samarbejde med Nationalpark Thy og med sammenhæng til Naturstyrelsens arealer gennemført projekter med etablering af naturlig hydrologi samt bekæmpelse af invasive arter.

Thisted Kommunes indsats i området har generelt været løftet gennem EU-Life projektet REDCOHA og derudover i samarbejde med Nationalpark Thy.

Handleplanen for 2. planperiode indeholdt ikke en særlig indsats for arter eller fugle på udpegningsgrundlaget, da indsatsen for udpegningsgrundlagets naturtyper i væsentligt omfang vurderedes at ville bidrage til at sikre egnede yngle- og levesteder.

Kommunerne vurderer at indsatsen i forrige planperiode lever op til den overordnede målsætning fastsat i handleplanen 2016-2021 for N43 Klithederne mellem Stenbjerg og Lodbjerg.

Effekten af indsatserne bliver løbende vurderet i det Nationale Overvågningsprogram for Vandmiljø og Natur (NOVANA), som overvåger vandmiljøets og naturens tilstand inden for de områder, der prioriteres i forhold til de politisk fastsatte økonomiske rammer.

Klithede med revling. Foto: Thisted Kommune

4. Behov for indsatser

Natura 2000-planen for N43 klitheder mellem Stenbjerg og Lodbjerg, beskriver de konkrete mål for indsatsen. Indsatsprogrammet i Natura 2000-planerne er afstemt, så den økonomiske ramme og den krævede indsats i planerne passer sammen. Til gennemførelse af planerne stiller staten en række virkemidler til rådighed, ligesom det forudsættes, at kommunerne bidrager økonomisk via de midler, som kommunerne er blevet økonomisk kompenseret for af staten (DUT-midlerne).

På baggrund af Natura 2000-planen har kommunen vurderet, at der er behov for nedenstående konkrete forvaltningstiltag. Handleplanmyndigheden skal forsøge at indgå frivillige aftaler med lodsejere om drift. Hvor dette ikke er muligt, skal myndigheden påbyde en bestemt drift, hvis det er nødvendigt for opnåelse af målene i Natura 2000-planen eller for at forhindre forringelse og forstyrrelse.

Offentlige lodsejere skal selv organisere gennemførelse af indsatser på egne arealer.

Tabel 5: Behov for indsatser for naturtyperne*

Forventede indsatser		Skøn over behov:		
		Igangværende indsats	Ny indsats	Samlet behov for indsats
Lysåbne naturtyper	Rydning af uønsket opvækst	-	-	Op til 31,4 ha
	Afgræsning af lysåbne arealer (Forbedret græsningstryk og/eller forberedelse til afgræsning - Hegning)	-	-	Op til 156 ha
	Bekæmpelse af invasive arter**	-	-	12 ha
	Grundlæggende indsats på hedearealer	-	-	Op til 16 ha
	Genrydning af uønsket opvækst og øvrig indsatsvedligeholdelse***	14,6 ha	18,7 ha	Op til 33 ha

* Omfatter ikke offentlige arealer, hvor ejeren gennemfører Natura 2000-planen i egne planer for forvaltningsindsatser. Se resumé af plan for forvaltningsindsatserne i bilag 1.

** Rydning af invasive arter har ikke været en prioriteret indsats i første planperiode for skovbevoksede, fredskovspligtige arealer, hvorfor det ikke er muligt at angive et areal for, hvor der er igangværende indsatser fra første planperiode (2010-21).

***Behovet for genrydning eller vedligeholdelse af indsatser beror sig på effekten af den pleje, der er iværksat efter rydningen eller anden foretaget indsats. Øvrig indsatsvedligeholdelse er angivet under "afgræsning af lysåbne arealer".

Alle projekter og indsatser, der har været igangsat med formålet at gennemføre tidligere natura 2000-planer er afsluttet. Opgørelserne i tabel 5 indeholder således ikke indsatser, der relaterer sig til gennemførelse af tidligere Natura 2000-planer.

Behovet for rydning er opgjort ud fra basisanalysen på baggrund af registreringen af lysåbne naturtyper med forekomst af vedvegetation på over 10% af arealet. Behovet for afgræsning er opgjort på baggrund af registreringen af lysåbne naturtyper, hvor over 10% af arealet har middel eller høj vegetationshøjde. Behov for forbedring af hydrologi er opgjort på baggrund af registreringen af lysåbne naturtyper, hvor det er vurderet at naturtyperne er tydeligt påvirket af afvanding – i dette Natura 2000 område forekommer der ikke privatejede naturtyper, der vurderes at have hydrologiske udfordringer.

Behov for grundlæggende indsats på hedearealer er opgjort ud fra alle naturtyper på flyvesand i ugunstig bevaringsstatus og med en tilgroningsgrad af vedmateriale på over 10% af arealet. Der vil være arealer, der også fremgår af opgørelsen over det samlede behov for rydning af uønsket opvækst.

Ifølge basisanalysen for området 2022-2027 er naturtilstanden for de lysåbne naturtyper langt overvejende god. Den gode naturtilstand tilskrives at en stor del af arealerne har lav vegetation, få vedplanter og invasive arter og en naturlig hydrologi. De væsentlige trusler og årsager til en moderat/ringe tilstand på de resterende dele af de lysåbne naturtyperne tilskrives omvendt problemer med tilgroning med høje urter og/eller vedplanter, herunder invasive arter. I vurderingen af indsatserne hydrologi, græsning og rydning i planperioden 2022-2027 er der dog ikke skelet til hvorvidt områderne er god/høj tilstand eller moderat/ringe tilstand, da der arbejdes for at sikre og forbedre tilstanden af den eksisterende natur, hvor naturtyper i god/høj tilstand også kan have behov for en indsats.

Der er i planen for Natura 2000-område N43 Klitheder mellem Stenbjerg og Lodbjerg anført en områdespecifik retningslinje om at gennemførsel af en grundlæggende indsats på hedearealer med henblik på forbedring af naturtilstanden. Da det er anført i basisanalysen at hedearealerne i området generelt er truet af tilgroning med vedplanter og/eller invasive arter, vil indsatsen være fokuseret på rydning af uønsket opvækst på naturtyper på flyvesand i tilstandsklasse 3-5.

Enkelte steder vil den grundlæggende indsats på hedearealerne være sammenfaldende med den anden områdespecifikke retningslinje om at iværksætte en bekæmpelse af invasive arter på arealer med en kortlagt forekomst af invasive arter på over 10 % dækning. Her er i Natura 2000-planen for området sat en retningslinje for i alt 154 ha, hvoraf Thisted Kommune er handleplanmyndighed for kun ca. 7,7 ha.

Arts- og levestedsindsats

Basisanalysen summerer, at der ikke er trusler for stor vandsalamanders fortsatte stabile forekomst i området. Der planlægges ingen særlig indsats for arten i kommende planperiode.

Der planlægges ligeledes ikke en særlig indsats for ynglefuglen Trane.

Ifølge basisanalysen tilgodeser området generelt ynglefuglen Tinksmeds krav til et ynglehabitat, og det vurderes overordnet set, at der ikke er væsentlige, aktuelle trusler for arten i området. Der planlægges derfor ikke en fokuseret indsats for arten.

Der planlægges dog en generel indsats mod prædation fra landlevende rovdyr via støtte til bekæmpelse af mårhund. Derudover baseres indsatsen for at sikre ynglefuglenes ynglebestand og levevilkår i området på indsatserne for de lysåbne naturtyper.

Klittavning i området. Foto: Kristian Rønnow Nielsen

5. Indsatser fordelt på aktør

Grundlæggende er ansvaret fordelt, så kommunerne er ansvarlig myndighed på alle arealer i kommunen undtagen de skovbevoksede fredskovspligtige arealer.

Miljøstyrelsen er ansvarlig myndighed for de skovbevoksede fredskovspligtige arealer. Det gælder dog, at kommunerne er ansvarlige for de arealer i fredskov, der er beskyttet efter §3 i naturbeskyttelsesloven.

Myndighederne er ansvarlige, jfr. ovenstående fordeling, for gennemførelse af handleplanen undtagen for offentlige arealer, hvor lodsejer selv er ansvarlig for at gennemføre handleplanen. De fleste indsatser er geografisk bestemt, hvorved den nævnte myndigheds- og arealdeling er gældende. Det er muligt at finde relevante Natura 2000-geodata i [MiljøGIS](https://miljoegis.mim.dk/)¹. Endvidere kan overvågningsdata fra NOVANA-programmet tilgås via [Danmarks Miljøportal](https://www.miljoportal.dk/)² og i Natura 2000-basisanalyserne.

Der kan være indsatser i Natura 2000-planens indsatsprogram, hvor der ikke er samme klare geografiske afgrænsning. I denne handleplan er der en naturlig ansvarsfordeling ud fra den geografiske afgrænsning. Dog omfatter den grundlæggende indsats for hedearealerne og indsatsen for invasive arter større områder, der går på tværs af forskellige lodsejeres arealer, herunder større offentlige lodsejere. Thisted Kommune søger at koordinere indsatsen med Naturstyrelsen og samarbejde om den samlede indsats.

På bilag 3 ses andelen af kortlagt habitatnatur på henholdsvis privatejede arealer, hvor Thisted kommune er handleplanmyndighed og Naturstyrelsens arealer, hvor de er handleplanmyndighed.

Tabel 6: Fordeling af opgaver mellem handleplanmyndighederne og offentlige lodsejere

Indsats	Thisted Kommune	Naturstyrelsen Thy*
Lysåbne Naturtyper		
Forbedring af hydrologi	-	
Rydning af uønsket opvækst	0-32 ha	
Bekæmpelse af invasive arter	12 ha	
Hensigtsmæssig pleje	0-156 ha	
Grundlæggende hedeindsats	16 ha	

*Naturstyrelsens indsatser er resumeret i handleplanens bilag 1

¹ <https://miljoegis.mim.dk/spatialmap?profile=natura2000planer3-2022>

² <https://www.miljoportal.dk/>

6. Prioritering af den forventede indsats

Natura 2000-planerne 2022-2027 har især fokus på en naturforvaltning, hvor man gør brug af naturens egne dynamikker. Samtidig fastholdes en række indsatser, der er kendt fra de gældende planer.

Hovedformålene med indsatserne i tredje planperiode (2022-2027) er:

- 1. Fokus på mere naturlige processer og naturens robusthed**
 - 1.1. der er øget fokus på en mere naturnær forvaltning med fokus på at sikre sammenhæng i naturen og mere naturlige dynamikker i Natura 2000-områderne
 - 1.2. der arbejdes for at udvide arealet med urørt skov
 - 1.3. der er fokus på tiltag mod klimaforandringer og dermed områdernes robusthed over for pludselige hændelser
- 2. Sikre og forbedre tilstanden af den eksisterende natur og levesteder hvilket bl.a. er i overensstemmelse med 'brandmandens lov' og EU's biodiversitetsstrategi 2030**
 - 2.1. fortsætte arbejdet med at sikre naturtilstanden f.eks. ved naturpleje på plejekrævende arealer
 - 2.2. fortsætte arbejdet med at afsøge behovet for og udlægge forstyrrelsesfrie zoner bl.a. til gavn for træfugle, marine naturtyper og havpattedyr
 - 2.3. fokus på indsatser, der gavner truede arter og fugle
 - 2.4. fortsætte arbejdet med at afsøge behovet for at regulere fiskeri i beskyttede områder
- 3. Bekæmpe invasive arter**
 - 3.1. fortsætte arbejdet med at bekæmpe invasive arter

Prioriteringen af den forventede forvaltningsindsats i planperioden er sket på baggrund af opgørelsen af behovet for konkrete indsatser (se kapitel 4). Den nedenstående prioritering afspejler således den forventede tidsfølge af indsatsen i forbindelse med de konkrete forvaltningstiltag.

Det vil blive prioriteret at udføre indsatser på arealer hvor der tidligere har været iværksat en indsats, at udføre sammenhængende pleje, f.eks. ved etablering af store sammenhængende hegn, fremfor mindre fragmenterede arealer, samt indsatser hvor naturtypeindsatsen tilgodeser arter eller fugle på udpegningsgrundlaget. Desuden prioriteres projekter hvor lodsejeren selv henvender sig og projekter med eksterne samarbejdspartnere.

Blomstrende klokkeling. Foto: Marie Paarup Thomsen

7. Forventede initiativer og plan for interessentinddragelse

Det er Thisted Kommunes hensigt at planlægge og udføre projekterne som vist i nedenstående tabel 7, og i den forbindelse tager myndigheden en række initiativer for at inddrage lodsejere og andre interessenter i projekterne.

Tabel 7 viser myndighedens plan for interessentinddragelse. Der kan ske ændringer, hvis det ønskes af lodsejerne, eller hvis andre forhold taler for det.

Tabel 7. Forventet plan for interessentinddragelse

Projektnavn	Initiativ	Tidsplan	Myndighed
Orientering af Det Grønne Råd	Kommunen afholder møder 3 gange årligt.	Hele planperioden	Thisted Kommune
Lodsejermøder	Afholdelse af fællesmøde med lodsejere med arealer indenfor Natura 2000 området med henblik på orientering om handleplanen, tilskudsordninger og opbygning af samarbejde om realisering af handleplansindsatser.	2024-2025	Thisted Kommune
Facilitering af tilskudsordninger	Bidrage med oplysninger og udbredelse af natura 2000 tilskudsordninger til lodsejere	Hele planperioden	Thisted Kommune
Nationalpark Thy	Løbende kontakt med Nationalpark Thy i forbindelse med planlægning af nye projekter	Hele planperioden	Thisted Kommune

Det forventes, at Natura 2000-handleplanerne kan gennemføres ad frivillighedens vej. Kommunerne vil i hvert enkelt tilfælde sørge for, at relevante interessenter bliver inddraget.

Bilag 1: Resumé af offentlige lodsejeres planer for forvaltningsindsatser

Naturstyrelsen Thy har udarbejdet nedenstående resumé af plan for forvaltningsindsats for deres del af Natura 2000-området.

Det er muligt at finde den fulde plan for forvaltningsindsats på Naturstyrelsens hjemmeside:

<https://naturstyrelsen.dk/vildere-natur/planer-for-naturen/driftsplaner/thy>

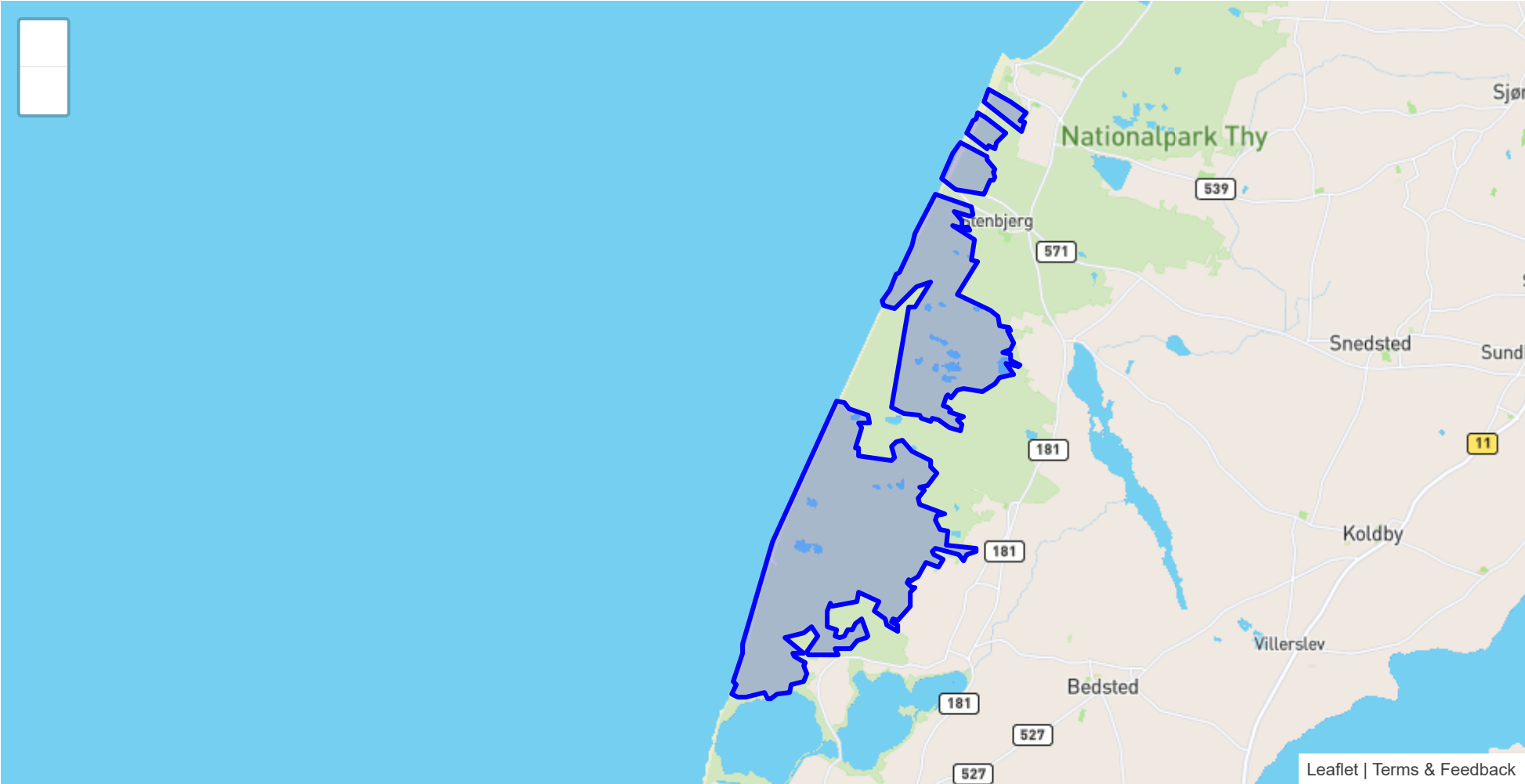
Sammenfatning af plejeplan for Naturstyrelsens arealer i Natura 2000-område N43 Klitheder mellem Stenbjerg og Lodbjerg

Det er muligt at finde den samlede plan for forvaltningsindsats på Naturstyrelsens hjemmeside: <https://naturstyrelsen.dk/drift-og-pleje/natura-2000-plejeplaner/>. Plejeplanen omfatter foruden denne sammenfatning en kortudstilling af de planlagte indsatser. I kortudstillingen er det muligt at finde information om de planlagte indsatser for de enkelte kortlagte naturtyper samt arter.

Naturstyrelsen har, jf. §5 i BEK nr 944 af 27/06/2016 og §15 i BEK nr 946 af 27/06/2016, som offentlig grundejer besluttet selv at udarbejde plejeplaner for Naturstyrelsens arealer indenfor N2000 området i overensstemmelse med [Natura 2000-planen](#) for området.

Beskrivelse af området

Natura2000-område N43 har et areal på 3644.2 ha. Heraf ejer Naturstyrelsen 3289.3 ha. Dette Natura 2000-område er specielt udpeget på grundlag af en væsentlig tilstedeværelse af følgende naturtyper: klitnaturtyperne grå/grøn klit, klithede og klitlavning. Natura 2000-planens målsætninger og indsatsprogram er væsentlige elementer i beskyttelsen af disse og af en generel sikring og forbedring af områdets naturværdier. Området består af to store delområder med klitnatur grænsende op til Stenbjerg, Hvidbjerg og Lodbjerg Klitplantager. Her findes nogle af landets fineste arealer med klitnatur samt et værdifuldt fugleliv og flere sjældne planter. Terrænet i området er mod vest kuperet med forskellige tørre klittyper, mens det mod øst er mere jævnt med flere klitlavninger og enkelte småsøer. I området findes flere naturtyper, som i kraft af deres store arealmæssige udstrækning og deres høje naturkvalitet er af international betydning. Dette gælder særligt områdets grå/grøn klitter, klitheder og klitlavninger. De er værdifulde, fordi der er tale om store sammenhængende klitområder i noget nær naturlige tilstand. Heraf er især området mod syd et stort sammenhængende areal. I det nordlige delområde indgår et større areal af Stenbjerg klitplantage, mens enkelte småplantager findes i det sydlige område.

Tabel A: Kortlagte naturtyper på Naturstyrelsens arealer i Natura 2000-området

Skovnaturtyper	Areal [ha]
9190 - Stilk-egekrat	0.7

Lysåbne naturtyper	Areal [ha]
2120 - Hvid klit	31.6
2130 - Grå/grøn klit	500.4
2140 - Klithede	1853.3
2160 - Havtornklit	3.0
2170 - Grårisklit	51.8
2190 - Klitlavning	313.1
3110 - Lobeliesø	8.0
3130 - Søbred med småurter	14.5
3160 - Brunvandede søer og vandhuller	6.1
3260 - Vandløb med vandplanter	< 0.1

Arter på udpegningsgrundlaget fremgår ikke af ovenstående tabel. Der henvises derimod til N2000 planen for området.

Planlagte indsatser

I det følgende angives Naturstyrelsens planlagte indsatser for naturtyperne på udpegningsgrundlaget. Indsatserne er beskrevet i nedenstående tabeller og suppleret med forklarende tekst.

I tabellerne skelnes mellem ”Eksisterende indsats” og ”Ny indsats”. ”Eksisterende indsats” anvendes, hvor den pågældende indsats allerede er omfattet af den eksisterende arealforvaltning, eller hvor det fremgår af eksisterende driftsplaner og lignende, at indsatsen vil blive gennemført i plejeplanperioden. ”Ny indsats” omfatter de indsatser, der alene gennemføres for at opfylde målene i N2000-planerne for 2022 - 2027.

Tabel B: Planlagte indsatser for naturtyperne på Naturstyrelsens arealer i Natura 2000-området

Indsatser - Skovnaturtyper (planperiode 2022-2033)	Eksisterende indsats [ha]	Ny indsats [ha]	Samlet behov for indsats [ha]
Bekæmpelse af invasive arter		< 0.1	< 0.1

Indsatser - Lysåbne naturtyper (planperiode 2022-2027)	Eksisterende indsats [ha]	Ny indsats [ha]	Samlet behov for indsats [ha]
Afbrænding		3.9	3.9
Aktiv lukning af dræn og grøfter		5.4	5.4
Anden indsats mhp. forbedret hydrologi/vandkvalitet		2.2	2.2
Andet areal uden drift	539.8	87.7	627.4
Bekæmpelse af andre problem- og uønskede arter		0.1	0.1

Indsatser - Lysåbne naturtyper (planperiode 2022-2027)	Eksisterende indsats [ha]	Ny indsats [ha]	Samlet behov for indsats [ha]
Bekæmpelse af invasive arter	18.4	441.0	459.4
Græsning	71.2	14.2	85.4
Hegning	63.7		63.7
Rydning af opvækst		0.6	0.6
Vandløbsrestaurering		4.4	4.4

Ovenstående tabel udstiller Naturstyrelsens planlagte indsatser i planperioden. Indsatserne er planlagt med ophæng i målsætninger og retningslinjer fra den overordnede N2000 plan, som rækker ud over den enkelte planperiode, mens indsatserne forventes udmøntet indenfor planperioden.

Der iværksættes en bekæmpelse af invasive arter på naturtyperne grå/grøn klit og klithede med fokus på arealer med en forekomst på over 10 %. Naturstyrelsen og kommunen vil være særligt opmærksom på naturtyperne grå/grøn klit, klithede og klitlavning, som har en væsentlig forekomst i området (jf. områdets målsætning) og er i tilbagegang. Der vil på de lysåbne naturtyper i dette Natura 2000-område blive foretaget løbende pleje, med henblik på opretholdelse af naturtypen i form af f.eks. græsning på heder, jf. tabel B. Endvidere er store dele af hederne underlagt en cyklisk drift med pletvise afbrændinger med års mellemrum. Der foretages endvidere enkeltstående indgreb i form af rydning af nåleopvækst og understøttelse af naturlig hydrologi, ved lukning af grøfter. Der er udført en forundersøgelse for yderligere etablering af naturlig hydrologi i området Lortpøt. Hertil er det planen at forsøge at genslynge Grønslet rende i sin naturlige form. Der vil endvidere være potentiale for etablering af helårsgræsning inden for denne planperiode, dette er dog ikke konkret planlagt endnu.

Tabel C: Udvikling mod ny kortlagt naturtype

Der planlægges ikke for udvikling af nye naturtyper i indeværende planperiode. Derfor vises Tabel C ikke.

Tabel D: Planlagte indsatser for arter, udover indsatser for naturtyper på lysåbne naturtyper og skovnaturtyper på Naturstyrelsens arealer i Natura 2000-området

Plejen af områdets naturtyper vil samtidig tilgodese en række arter på udpegningsgrundlaget. Herudover planlægger Naturstyrelsen en særlig indsats for arterne, der fremgår af tabel D.

Fuglebeskyttelsesområde: nr. 119 Klitheder mellem Stenbjerg og Lodbjerg

Art	Planlagte indsatser	Eksisterende indsats	Ny indsats
Tinksmed	Begrænsning af prædation	Ja	
Tinksmed	Færdselsregulering ved skiltning	Ja	
Trane	Begrænsning af prædation	Ja	
Trane	Færdselsregulering ved skiltning	Ja	

Som hovedregel vil arterne på udpegningsgrundlaget have gavn af plejetiltagene for naturtyperne i de områder som arten er eller potentielt kan blive tilknyttet. Disse plejetiltag fremgår af tabel D med indsats for arter. Områderne omkring Lillehav og Saltkær er vigtige ynglelokalitet for tinksmed og trane og beskyttes ved skiltning og regulering af prædatorer. Naturstyrelsen planlægger ikke yderligere indsats for arten stor vandsalamander, end de plejetiltag, der er oplyst under plejeplanerne for de lysåbne naturtyper. Dette er bl.a. lukning af grøfter omkring Lortpøt og genopretning af den naturlige hydrologi - til fordel for områdets flagermus, strandtudse, stor vandsalamander m.fl.

Opsummering

Den samlede indsats for naturtyper og arter på Naturstyrelsens arealer forventes hermed at understøtte de i Natura 2000-planen fastsatte mål for naturtilstanden.

Redegørelse for indsatsen i den forgangne plejeplansperiode

For de lysåbne naturtyper og arter på udpegningsgrundlaget omhandler denne redegørelse planperioden 2016-2021. For skovnaturtyper perioden 2010-2021.

Nedenstående tabeller viser en oversigt over planlagte og gennemførte aktiviteter på Naturstyrelsens arealer inden for Natura 2000-område N43 Klitheder mellem Stenbjerg og Lodbjerg

Tabel E: Status for gennemførelse af aktiviteter for seneste planperiode fordelt på naturtyper og arter

Skovnaturtyper (planperiode 2010-2021)	Indsats	Areal [ha]
9190 - Stilkegeskove og krat på mager sur bund	Bevarelse af 3-5 store træer pr. ha til henfald	0.7
9190 - Stilkegeskove og krat på mager sur bund	Ingen jordbearbejdning	0.7

Lysåbne naturtype (planperiode 2016-2021)	Indsats	Areal [ha]
2110 - Forklit	Rydning af opvækst	4.2
2110 - Forklit	Bekæmpelse af invasive arter	4.2
2120 - Hvid klit	Rydning af opvækst	3.7
2120 - Hvid klit	Bekæmpelse af invasive arter	3.7
2130 - Grå/grøn klit	Rydning af opvækst	422.9
2130 - Grå/grøn klit	Bekæmpelse af andre problemarter	19.9
2130 - Grå/grøn klit	Bekæmpelse af invasive arter	73.8
2140 - Klithede	Aktiv lukning af dræn og grøfter	27.9
2140 - Klithede	Afbrænding	1.0
2140 - Klithede	Rydning af opvækst	793.1
2140 - Klithede	Bekæmpelse af andre problemarter	4.9
2140 - Klithede	Hegning	36.3
2140 - Klithede	Græsning	36.3
2140 - Klithede	Bekæmpelse af invasive arter	18.4
2160 - Havtornklit	Rydning af opvækst	2.7

Lysåbne naturtype (planperiode 2016-2021)	Indsats	Areal [ha]
2170 - Grårisklit	Rydning af opvækst	0.9
2190 - Klitlavning	Rydning af opvækst	12.2

Arter (planperiode 2016-2021)	Indsats
Stor vandsalamander (1166)	Aktiv lukning af dræn og grøfter
Stor vandsalamander (1166)	Aktiv lukning af dræn og grøfter
Stor vandsalamander (1166)	Etablering af vandhuller/søer

Tabel F: Oversigt over ikke-planlagte indsatser, der er gennemført, og som gavner arter eller naturtyper på udpegningsgrundlaget

Der er ikke gennemført indsatser udover det planlagte i den forgangne planperiode. Derfor vises Tabel F ikke.

Tabel G: Oversigt over indsatser der ikke er gennemført

Lysåbne naturtype (planperiode 2016-2021)	Indsats	Areal [ha]
2110 - Forklit	Rydning af opvækst	0.7
2110 - Forklit	Bekæmpelse af invasive arter	0.7
2120 - Hvid klit	Rydning af opvækst	6.9
2120 - Hvid klit	Bekæmpelse af invasive arter	15.2
2130 - Grå/grøn klit	Afbrænding	165.9
2130 - Grå/grøn klit	Græsning	12.2
2130 - Grå/grøn klit	Rydning af opvækst	4.4
2130 - Grå/grøn klit	Bekæmpelse af invasive arter	17.5
2130 - Grå/grøn klit	Hegning	12.2
2140 - Klithede	Afbrænding	429.2
2140 - Klithede	Græsning	11.7
2140 - Klithede	Hegning	11.7
2170 - Grårisklit	Afbrænding	0.9

Langt de fleste tiltag planlagt i sidste planperiode er gennemført, afgræsningsdelen regner vi med kan gennemføres i denne planperiode og afbrænding forhåbentlig også. Afbrænding er sket i en vis udstrækning, men er altid afhængigt af favorable vejrforhold.

Opsummering

Med baggrund i ovenstående redegørelse for indsatser i den forgangne planperiode kan Naturstyrelsen konkludere, at de planlagte aktiviteter er overvejende gennemført for Naturstyrelsens arealer. Disse indsatser har bidraget positivt til opfyldelse af Natura 2000-planens målsætninger.

Miljøvurderingsloven, habitatdirektivet og plejeplanen

For samtlige Natura 2000-planer er der foretaget en strategisk miljøvurdering (SMV). Natura 2000-planerne og de tilhørende miljøvurderinger kan findes på Miljøstyrelsens hjemmeside under Natura 2000, tredje generation planer (2022-2027).

Natura 2000-plejeplanerne er en type af planer, som kan være omfattet af krav om miljøvurdering i henhold til Bekendtgørelse af lov om miljøvurdering af planer og programmer og af konkrete projekter (VVM) (lovbekendtgørelse nr. 4 af 3. januar 2023) – herefter refereret til som miljøvurderingsloven.

Ved vurderingen af om en plejeplan er omfattet af miljøvurderingsloven ses på kriterierne i lovens § 8. Erfaringsmæssigt er der en del plejeplaner, som ikke vil være omfattet af miljøvurderingsloven. Det afhænger dog i alle tilfælde af det konkrete indhold af plejeplanen, og der skal derfor altid foretages en særskilt vurdering for hver plan.

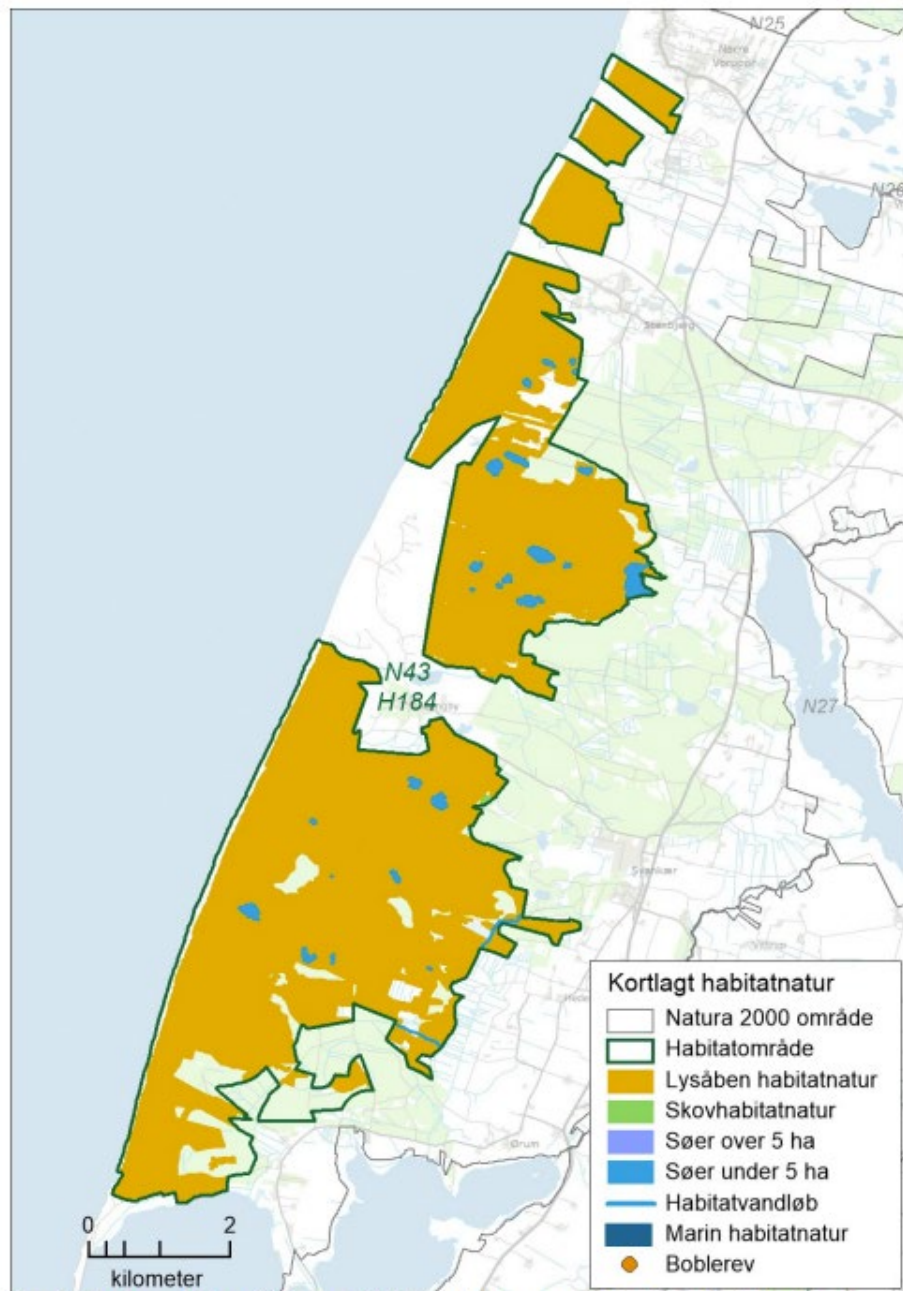
Denne plejeplan er blevet vurderet i forhold til, om den er omfattet af miljøvurderingsloven. Det er vurderet, om plejeplanen fastsætter nye rammer for fremtidige anlægstilladelser, eller om den vurderes at kunne påvirke internationalt udpegede naturbeskyttelsesområder væsentligt jfr. miljøvurderingslovens § 8. Det er Naturstyrelsens vurdering, at plejeplanen ikke fastsætter nye rammer for fremtidige anlægstilladelser til projekter omfattet af lovens bilag 1 eller 2 og dermed ikke er omfattet af krav om miljøvurdering.

Denne plejeplan for Natura 2000-område 43 Klitheder mellem Stenbjerg og Lodbjerg omfatter indsatserne beskrevet i afsnittet planlagte indsatser. De planlagte indsatser forventes gennemført med det formål at understøtte bevaringsmålsætningerne for hhv. arter og naturtyper på udpegningsgrundlaget.

I denne plejeplan planlægges der ikke gennemført aktiviteter med henblik på at udvikle naturtyper på bekostning af andre naturtyper.

Det er Naturstyrelsens vurdering, at plejeplanen er undtaget fra habitatdirektivets artikel 6, stk. 3 og dermed fra vurdering efter miljøvurderingsloven, fordi planerne er "direkte forbundet med eller nødvendige for lokalitetens forvaltning" jfr. artikel 6, stk. 3, 1. pkt. Plejeplanen anses således som direkte forbundet med og nødvendig for Natura 2000-områdets forvaltning.

Bilag 2: Kortbilag

Oversigtskort over Natura 2000-området. På kortet vises områdets kortlagte habitatnaturtyper.

Bilag 3: Kortlagt lysåben habitatnatur I N28 - fordelt mellem handleplanmyndighederne

Opgørelse over kortlagt lysåben habitatnatur 2016-2019 fordelt på kommune og staten

Naturtype	Naturtypenavn	Handleplanmyndighed		I alt**
		Thisted Kommune	Staten	
2110	Forklit	-	-	
2120	Hvid klit	4,2	33	37,2
2130*	Grå/grøn klit	80,4	501,6	582
2140*	Klithede	170,9	1844,5	2015,4
2160	Havtornsklit	0	3,1	3,1
2170	Grårisklit	2,2	51,5	53,7
2190	Klitlavning	15,9	312,3	328,2
3110	Lobeliesø			
3130	Søbred med småurter			
3150	Næringsrig sø			
3160	Brunvandet sø			
3260	Vandløb			
9190	Stilkege-krat			
I alt**		273,6	2746	3019,6